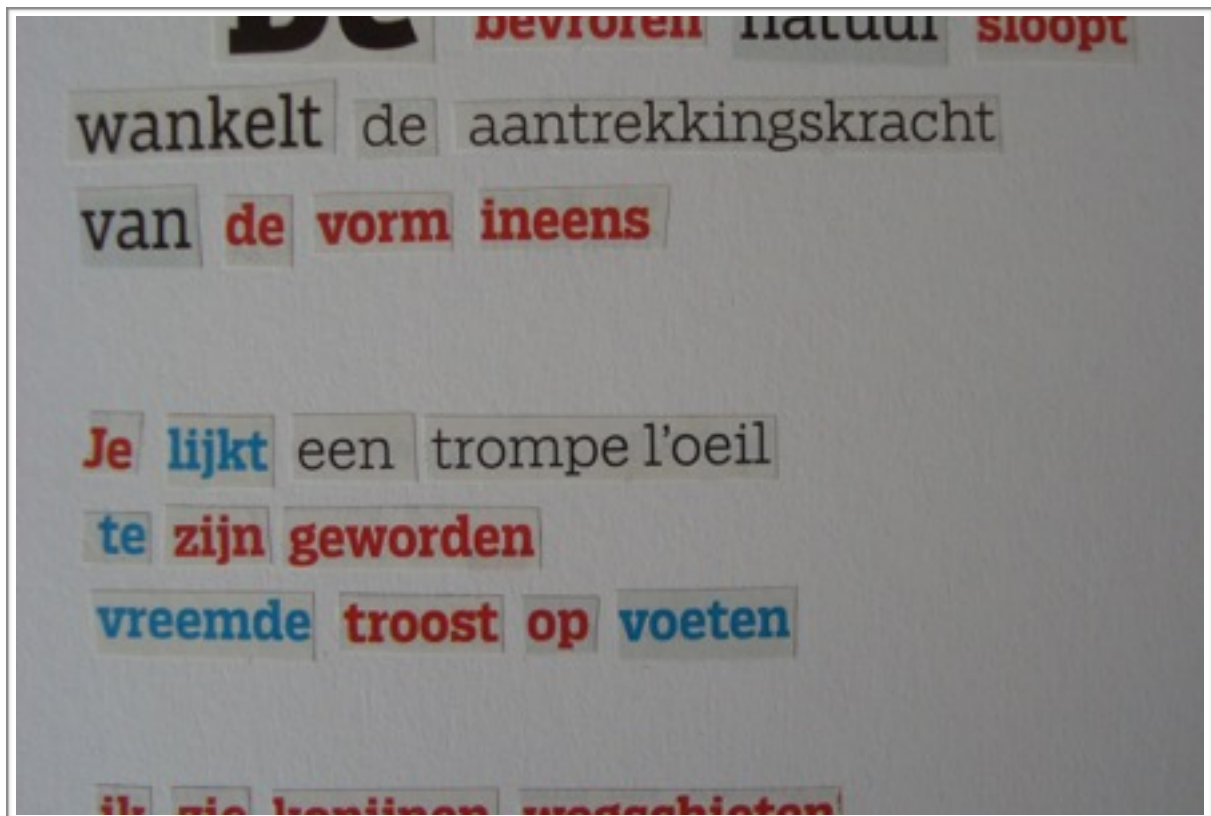

Ethiekondersteuning als geestelijke verzorging

Angeline van Doveren

VGVZ-symposium *Met je voeten in de modder.*

Geestelijk verzorger en ethiekondersteuning

26 juni 2017

Inhoud presentatie

1. Ethiekondersteuning en geestelijke verzorging volgens Hartman e.a., *Handboek ethiekondersteuning* (2016).
2. Ethiekondersteuning in de praktijk, in het bijzonder moreel beraad; observaties in mijn loopbaan in de zorg.
3. Conclusie I/II
4. Terug naar Hartman e.a.
5. Conclusie II/II

1. Ethiekondersteuning door geestelijk verzorgers (Hartman e.a., p. 215)

* 'sterke kanten':

- * gv-ers hebben scholing en affiniteit met ethiek
- * gv-ers zijn toegankelijk voor teams, cliënten en naasten

* 'aandachtspunten':

- * ethiekondersteuning is meer dan het begeleiden van mensen bij existentiële vragen
- * gv-ers beschikken niet per definitie over alle competenties voor ethiekondersteuning

2. Wat zijn die competenties volgens Hartman e.a.?

* **kennis**

- * van ethiek
- * over ethische thema's
- * over werkvormen en methoden
- * van de zorgsector

* **vaardigheden**

- * analytisch
- * dialoog kunnen creëren
- * spreken in verschillende talen

*** houding**

- * moed
- * tact en integriteit
- * lerende houding

3. Observaties in mijn loopbaan in de zorg

4. Baan 1: het woonzorgcentrum (2003)

- * geen ethiek in het takenpakket van de onervaren geestelijk verzorger
- * ethiekondersteuning niet in beeld bij de zorginstelling

5. Baan 2: ziekenhuis 1 (2004)

- * een collega geestelijk verzorger 'doet' de ethiek
- * de onervaren geestelijk verzorger verzorgt geestelijk en leert veel bij

6. Baan 3: het verpleeghuis (2005)

- * tot het takenpakket van de geestelijk verzorger behoort: voorzitter van de commissie ethiek zijn
- * (HELP!)
- * participatie werkconferenties Moreel Beraad en Landelijk Netwerk Moreel Beraad:
  - * bloedgroep 1: filosofen
  - * bloedgroep 2: geestelijk verzorgers

7. Baan 4: ziekenhuis 2 (2006)

- * opdracht Raad van Bestuur: realiseer ethiekondersteuning
- * de geestelijk verzorger doet een master wijsbegeerte, leert daar Socratische kneepjes en begint aan een godsdienstwijsgerio proefschrift
- * observatie 1: *'Maar ik lag er ook wakker van!'*

- * observatie 2: *'Wat een verademing. Kunnen we niet ook op die manier vergaderen?'*

8. Baan 5: ziekenhuis 3 (2013)

- * de geestelijk verzorger verlaat het beroep en wordt
- * ziekenhuisethicus, positionering: Leerhuis
- * opdracht Raad van Bestuur: 'ethiek in de haarvaten van de organisatie'
- * voorganger was ziekenhuisethicus, voorheen geestelijk verzorger
- * de ethicus wordt aangesproken als filosoof, en gaat op de koffie bij de geestelijke verzorging, die aanvankelijk geen zitting had in de Stuurgroep Ethiek, maar inmiddels wel
- * observatie 3: *'Ik wil ook gespreksleider moreel beraad worden!'*

9. Bijbaan: ziekenhuis 4 (2017)

- * de ethicus wordt extern adviseur van de net opgericht commissie ethiek van een ander ziekenhuis
- * observatie 4: *Commissielid raakt ontroerd*

10. De observaties nog eens op een rij

- * *'Maar ik lag er ook wakker van!'*
  - * moreel beraad -> ontmoeting op intermenselijk, existentieel niveau
- * *'Wat een verademing. Kunnen we niet ook op die manier vergaderen?'*
  - * moreel beraad -> ruimte en rust
- * *'Ik wil ook gespreksleider moreel beraad worden!'*
  - * moreel beraad -> betekenisvolle praktijk, die kan helpen betekenis te (her)vinden
- * *Commissielid raakt ontroerd*
  - * moreel beraad -> helpende helende praktijk

11. Conclusies (I/II)

- * Ethiekondersteuning (in het bijzonder moreel beraad) kan een helende, betekenisvolle en betekenis gevende praktijk zijn.
- * Als zodanig komt ethiekondersteuning in aanmerking voor doordenking vanuit het perspectief van geestelijke verzorging.
- * Het perspectief van geestelijke verzorging kan van toegevoegde waarde zijn voor ethiekondersteuning

12. Terug naar Hartman e.a.: Het begrip ‘goede’ ethiekondersteuning:

- * ‘Goed’ wordt primair in verband gebracht met kwaliteit, die vervolgens hoofdzakelijk doelrationeel wordt geduid
- * ‘Goed’ als ethisch concept: deugden en competenties van ethiekondersteuners (waarover echter geestelijk verzorgers niet per definitie zouden beschikken)
  - * kennis,(dialogische) vaardigheden, houding
- * Onderbelicht blijft ‘goed’ in de zin van intrinsiek betekenisvolle, helende, en dus morele praktijk als zodanig.

13. Conclusies (II/II)

- * Dit biedt kansen voor geestelijke verzorging in relatie tot ethiekondersteuning:
  - * op het gebied van methodenontwikkeling voor moreel beraad
  - * op het gebied van onderzoek inzake ethiekondersteuning als zingevingspraktijk
  - * als kritisch, corrigerend perspectief tegenover (eenzijdige) doelrationaliteit

14. Bronnen

- * Hartman, L., Weidema, F., Widdershoven, G., en Molewijk, B., Handboek ethiekondersteuning. Amsterdam 2016
- * Plakdichten (illustraties): Kine Brettschreider